

14.10.2026

Réttindi og þátttaka barna samstarf við RannUng -kynning á skýrslu

Þórunn Þórarinsdóttir verkefnastjóri barnvæns sveitarfélags og með
umsjón yfir ungmennráði Hafnarfjarðar

Af hverju fórum við af stað?

- Við í Hafnarfirði höfum sett okkur það markmið að vera barnvænt sveitarfélag.
- Til þess dugar ekki að þekkja Barnasáttmálann, heldur þurfum við að sjá hvernig réttindi barna birtast í daglegu starfi okkar.
- Þess vegna hóf Hafnarfjörður samstarf við RannUng um verkefnið Réttindi og þátttaka barna með leikskólum, yngsta stigi grunnskóla og frístundaheimilum.
- Verkefnið hófst haustið 2023 en skrifað var undir samning um vorið
- Markmiðið var að innleiða Barnasáttmálann markvisst í starfsemina, efla þekkingu starfsfólks og skapa fleiri tækifæri fyrir börn til að hafa raunveruleg áhrif á sitt eigið umhverfi.

Hvað gerðum við?

- Verkefnið byggði á starfendarannsókn þar sem starfsfólk skoðaði eigið starf með gagnrýnum hætti, ígrundaði starfshætti og prófaði nýjar leiðir til að efla réttindi og þátttöku barna.
- Hver starfsstöð valdi sér eigin viðfangsefni, t.d. lýðræði í hópastarfi í leikskóla, breytingar á matartímum, áhugasviðsval í grunnskóla, verkefni um þróun bókasafns, lýðræðiskassa og hugmyndakerfi á frístundaheimilum.
- Þannig varð verkefnið hluti af daglegu starfi en ekki eitthvað sem gerðist til hliðar við það.

Hverjar voru helstu niðurstöðurnar?

Niðurstöðurnar sýna að starfsfólk þróaði þekkingu sína á réttindum barna og fór í auknum mæli að líta á börn sem virka þátttakendur sem geta haft raunveruleg áhrif á eigið líf og umhverfi

Verkefnið sýndi að þátttaka barna snýst um miklu meira en að gefa þeim val á milli nokkurra fyrirfram ákveðinna kosta.

Þegar best tókst til: komu hugmyndir frá börnunum sjálfum, starfsfólk hlustaði á þær, hugmyndirnar voru útfærðar, og börnin sáu að framlag þeirra skipti máli.

Þetta má meðal annars sjá í bókasafnsverkefninu í Hraunvallaskóla, áhugasviðsvali í Víðistaðaskóla og lýðræðisverkefnum á frístundaheimilum.

Hvað lærðum við?

- Skýrslan frá RannUng bendir á þrjú lykilatriði:
- *Réttindamiðuð nálgun þarf að vera samþætt daglegu starfi.*
- *Samstarf og lærdómssamfélag milli starfsstaða skiptir miklu máli.*
- *Börn þurfa að upplifa að á þau sé hlustað og að sjónarmið þeirra hafi áhrif.*

Þetta er í raun kjarninn í því að vera barnvænt sveitarfélag.

Hafnarfjörður

Samstarfið

Samstarfið gefur okkur:

- raunveruleg dæmi um góðar starfsaðferðir
- reynslu frá starfsfólki sem hefur prófað nýjar leiðir
- og skýrar vísbendingar um hvað þarf að styrkja áfram.

Við getum nýtt lærdóminn af þessu samstarfi til að spyrja okkur reglulega: *Hvernig heyrum við raddir barna? Hvaða raddir erum við ekki að heyra? Hvernig sjá börn að það sem þau segja hefur áhrif? Hvernig tryggjum við að réttindi barna séu hluti af ákvörðunum í daglegu starfi?*

Verkefnið sýnir að þegar við gefum börnum raunverulegt tækifæri til þátttöku verða þau ekki bara þátttakendur heldur samstarfsaðilar í að móta betra skóla- og frístundastarf.

Hafnarfjörður

Hafnarfjörður

Nýr kafli

- Ef við ætlum að taka réttindi barna alvarlega þurfum við ekki aðeins að hlusta á börn, heldur líka sýna þeim að það sem þau segja skiptir máli.
- Þessi vinna hefur hjálpað okkur að taka fleiri skref í þá átt og gefur okkur góðan grunn til að halda áfram.
- Mikilvægasti lærdómurinn af samstarfinu er að innleiðing réttinda barna tekst best þegar hún verður hluti af menningunni, ekki viðbótarverkefni.
- Nú er verkefnið að nýtast okkur sem grunnur til að halda áfram að styrkja réttindi, rödd og áhrif barna í Hafnarfirði og færa okkur enn nær því að vera barnvænt sveitarfélag í verki, ekki bara í orði.
- Fá leik- og grunnskóla og tómstundamiðstöðvar að kynna sér Réttindaskólaverkefni UNICEF.

Hafnarfjörður

Skýrslan

- <https://opinvisindi.is/server/api/core/bitstreams/6d5ff20b-6997-41c6-84ae-b5dd305207ae/content>

